

Peter Szendy,
Escucha. Una historia del oído
melómano.
Barcelona: Paidós, 2003.

ESCOLTAR ESCOLTAR

Màrius Bernadó

Peter Szendy, un dels musicòlegs més suggerents del recent panorama francès, explora en aquesta obra algunes de les facetes que intervenen en el fet de l'escolta contemporània. I ho fa des de la perspectiva encertada de considerar que, almenys durant els darrers cent anys, la música ha estat la pràctica artística més subjecta a les ferotges transformacions tècniques que han sacsejat l'univers contemporani, tant des del punt de vista del creador com també del consumidor. A través d'una ben travada «història de l'escolta» l'autor aconsegueix fer visible —fer sonora!— una de les activitats més íntimes i discretes —«no s'escolta a algú que està escoltant»—, alhora que enriquidores, a què es pot dedicar l'ésser humà. I ho fa aplicant uns mètodes de dissecció, del seu objecte de recerca, subtils i precisos. El nucli del discurs s'enfronta amb una acurada anàlisi dels fenòmens que tenen a veure amb els canvis en les maneres d'escoltar que s'han produït en els temps recents, gràcies a (o per culpa de) les noves formes i possibilitats de l'emmagatzematge i la reproductibilitat del so. Realitats avui quotidianes com els plagis, els *samplejats*, l'accessibilitat musical a través de la xarxa o l'acció de nous actors en el panorama sonor mereixen una atenció especial en la seva particular història —gairebé en podríem dir arqueologia— de les relacions entre l'auditor i l'obra. Les indagacions de Szendy el porten a afirmar que l'escolta d'una obra no és, no pot ser, pura recepció, pura passivitat. Hi ha una acció, una activitat mental, musical i selectiva que «arranja» l'obra i foragita el sentit de propietat. El concepte *arranjament* és clau en la definició del seu pensament i de la seva posició. L'escolta d'una obra musical activa en la memòria de l'auditor tot un seguit de processos que responen a operacions musicals precises: *arranjament*, transliteració, reducció, transcripció, paràfrasi, citació, plagis, *popurri*, variació, són activitats històriques que abunden en aquesta idea de la no propietat de l'obra, de l'acció positiva que cerca deixondir l'obra del seu estranyament, fer-li abandonar els territoris de l'ensopiment i la indolència amb la finalitat d'apropiar-se'n. El conflicte entre els conceptes de *propietat*

de l'obra, un aspecte que té moltes implicacions, fins i tot d'ordre legal, i el d'*apropiació* són el nucli del debat llençat per Szendy. Ho fa sense pors, sense evitar territoris potser massa temps esquivats per la crítica. Una crítica que sempre ha identificat i privilegiat una única forma, podríem dir normativa, d'aproximar-se a l'*obra musical*, l'escolta completa, intensa i silent, l'escolta estructural. Szendy s'esforça a desemmascarar aquesta noció i deixa entreveure com aquest concepte està contaminat per una determinada idea de l'obra, lligada a contingències històriques com la idea dels drets d'autor o a determinades pràctiques interpretatives lligades a moments concrets. En els temps actuals, amb el rerefons de la presència, fins i tot de la bel·licositat, de la música a la xarxa, de la nova realitat dels universos sonors digitals i de l'aparició de nous actors com els oients convertits en autors (cas dels DJ), les nocions d'arranjament i d'apropiació són d'una actualitat candent. I, pel que sembla, ho continuaran essent encara durant els propers anys. Contra una història de les obres, dels autors o de la interpretació, la història de l'escolta afirma la supremacia —fins i tot legal?— dels drets de l'auditor per sobre dels de l'autor. Tot plegat un llibre abans que res suggerent, ric en idees estimulants, provocatives, amb ganes de generar debats més enllà de les simplificacions ideològiques i de les preses de partit predeterminades. Escrit a la manera de confessió íntima, invita a pensar el que és sonor d'una altra manera, a atorgar a l'obra musical un nou estatus.